

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 1 2017 | ÅRGÅNG 21

Bokförlaget THALES

HITLERS *Mein Kampf* är aktuell, inte bara genom Knausgård, utan framför allt då upphovsrätten släppts. Jag har läst den från pärm till pärm. Boken kan karaktäriseras som en intellektuell självbiografi. Jag skriver själv just på en sådan och slås av likheter och skillnader.

Hitler skildrar sin uppväxt och sin bildninggång. Han berättar hur han kommit till vad han uppfattar som viktiga insikter och han redogör för resonemang och erfarenheter vilka fört honom till de ståndpunkter han i mogen ålder valt att göra till ett politiskt program. Han är ingen dumskalle. Ofta resonerar han med analytisk skärpa, särskilt då han skriver om utrikespolitik. Han menar att Tyskland inför första världskriget borde ha sökt en allians med England och han driver samma tes efter första världskriget. England är en naturlig allierad till Tyskland på grund av vissa sammanfallande geopolitiska intressen. Han resonerar i fall som dessa med tydlighet och konsekvens. Han uppställer tre alternativa hållningar, avvisar två av dem för att gå in för den tredje – för att sedan resonera kring tre möjliga invändningar mot denna. Samma förhållningssätt försöker jag själv anlägga när jag skriver *min* självbiografi.

I mitt litterära företag vill jag gärna tänka att jag så noga jag kan håller mig till sanningen. Här har Hitler ett helt annat förhållningssätt. Det framgår klart av hans resonemang kring politisk propaganda att han inte tror att sanningen är särskilt verkningsfull. Därför känner han sig fri att frånga den. Man måste hålla detta i minnet, när man läser boken. Det är ju tur (fast kontraproduktivt måste man nog tillägga) att Hitler är så oförblommerat öppen med att han inte avser att alltid vara sanningsenlig och uppriktig. Det ställer läsaren inför uppgiften att försöka förstå när han menar allvar och när han bara friar till massorna med i hans eget tycke användbara myter och fantasier.

Ja, när menar han allvar, och när fabulerar han? Jag har ställt

mig den frågan beträffande hans nationalism och hans rastänkande. Ungefär så här tror jag resultatet blir.

Hitler är verkligen tysk nationalist. Han är nationalist, inte i den liberala meningen att han tycker att varje folk har rätt till en stat (en universaliserbar hållning). Hans intresse gäller bara Tyskland. Det är det tyska folket han vurmar för, det har en särskild historisk mission. Det är lite oklart vilken denna är. Ibland ska Tyskland leda världen, i andra ögonblick är önskemålet mer modest; den ska tilltvinga sig territorier i öst. Jag tror att denna nationalism har en känslomässig resonans i Hitler. Men han vill också motivera den.

Den modesta hållningen motiveras merkantilistiskt. Det går inte att föda en ökande befolkning om man inte har resurser i form av jord och jordbruk. Detta är så primitivt tänkt att det är svårt att ta på allvar!

Den mera högtflygande hållningen, enligt vilken Tyskland ska leda världen, motiveras rasbiologiskt. Här är det ännu svårare att ta Hitler på allvar.

En hel del rastänkande i *Mein Kampf* är allmängods (i sin tid). Hit räknar jag omsorgen om den mänskliga arten (rasen). Han trodde nog verkligen att den kunde duka under, om man tillät sjuka och svaga människor att reproducera sig. Så tänkte man på många håll i världen och först senkomna insikter om recessiva anlag i genpoolen har lett till att vi kan avskriva denna oro. Hitler talade nog här i god tro (om än mera oförblommerat och brutalt än man gjorde på andra håll).

Hitler tror också att det finns mänskliga raser (ungefär som det finns olika hundraser). Han trodde vidare att arierna (statistiskt sett, får man väl tänka) var överlägsna andra raser med avseende på intelligens. Särskilt framträdde denna överlägsenhet i förhållande till svarta («negrer»). Om en medlem av en högre stående ras fick barn med en medlem av en lägre stående ras skulle avkomman, återigen statistiskt, utgöra ett slags genomsnitt mellan föräldrarnas intelligens. Jag gissar att Hitler här tror på vad han skriver. Detta synsätt var allmänt utbrett och vetenskapliga försök gjordes för att testa hypotesen. Ett exempel var den tyske docenten i anatomi,

Eugen Fischer. Han genomförde 1908 en studie i Tyska Sydvästafrika, nuvarande Namibia. Han undersökte svarta och vita och individer av blandras och fann att de vita var intelligentast, de svarta dummast och de av blandras («bastarderna») föll någonstans mitt emellan de renodlade rasgrupperna. Resultatet publicerades i boken *Die Rehobother Bastards und das Bastardierungsproblem beim Menschen* (Jena: Gustav Fischer, 1913). Just så tänkte nog också Hitler om saken.

Men detta kan ju inte motivera någon särställning för Tyskland! Visst, det tyska folket är ariskt, men detsamma gäller ju de nordiska staterna, England och USA. Hitler resonerar inte kring detta. Den slutsats han borde dra är väl att Tyskland inte alls har någon unik mission, om den ska baseras på rasmässiga grunder. Han undviker visligen denna slutsats genom att aldrig resonera kring frågan.

I själva verket ger Hitler själv argument *mot* tanken om att Tyskland på rasmässiga grunder borde ha en särskild historisk mission. Den tyska folkstammen är på olika sätt skadad, konstaterar han vid flera tillfällen (utan att se de brydsamma implikationerna för hans nationalism). Särskilt skedde en uppblandning med andra folk i samband med trettioåriga kriget!

Mest besynnerliga är förstås Hitlers resonemang kring judarna. Han börjar med att konstatera att han aldrig personligen haft något problem med judarna. Längre tänkte han på judarna som en särskild religiös grupp, och hans principiella hållning är att man i politiken bör låta religionerna vara. Han finner antisemitismen vulgär. Så drabbas han av en insikt, vill han få oss att tro. Judarnas religion är bara en förklädning. Men en förklädning för vad?

Han talar om judarna som en särskild ras. Han varnar för att judiska män ska förföra ariska kvinnor, göra dem med barn, och därför skada den ariska folkstammen. Men vi vet från hans bordssamtal att han inte själv trodde på denna tes. Judarna utgör inte, enligt Hitler, någon ras i analogi med »negrer» och arier. Han säger: vi använder för enkelhetens skull begreppet »judisk ras». I verkligheten och ur genetisk synpunkt finns ingenting sådant som »den judiska rasen».

Han beskriver också i *Mein Kampf* judarna som ett slags konspiratorisk grupp (inte en ras och inte en religion), vilken står i färd med att erövra världen. Det är ingen gräns för denna människogrups slughet, de kontrollerar både arbetarrörelsen (såväl bolsjevismen som den reformistiska rörelsen) och det internationella finanskapitalet. Genom en kniptångsmanöver kommer judarna att lägga världen under sig. Här får till sist Tyskland en mission att fylla. Tyskland ska besegra judendomen.

På denna tidpunkt är det lite oklart hur kampen mot judendomen ska föras till seger, något program för total folkutrotning finns inte med i *Mein Kampf*, och inte heller i det nazistiska partiprogrammet i 25 punkter. Fienden är emellertid klart och tydligt utpekad.

Men detta konspiratoriska fantasifoster måste Hitler själv ha förstått var ren galenskap. Varför drev han då denna tes? Vi ska komma ihåg hans förakt för vanligt folks fattningsförmåga. Det är omöjligt att överskatta hur klent vanligt folks politiska förstånd är, menade han. Ja, t.o.m. hans partikamrater beskrivs som rena dumskallar ifråga om utrikespolitik. Han måste ha tänkt att antisemitismen var den ideologi (i betydelsen av falskt medvetande), som skulle kunna hjälpa hans parti till makten.

Och på den punkten tog han inte miste.

→

Torbjörn Tännsjö är professor emeritus i praktisk filosofi.